

Круглий стіл до
35-ї річниці «Укриття»

Вітражі
Чорнобильської АЕС

Все про наказ № 1455

НОВИНИ ЧАЕС

10 грудня 2021 | №31(1526)

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

**14 грудня —
День вшанування
учасників
ліквідації
наслідків
аварії**

До Дня вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС

14 грудня Україна вшановує тих, хто щосекунди ризикуючи життям та здоров'ям, став на шляху нечуваної техногенної катастрофи.

День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС встановлено Указом Президента України від 10 листопада 2006 року на згадку про завершення будівництва «Укриття» над зруйнованим енергоблоком ЧАЕС.

У ті дні ліквідатори захищали не лише рідну землю і свій народ, а й усе людство. Учасникам тих трагічних і водночас героїчних подій вдалося зробити неможливе — у рекордні терміни закрити зруйнований четвертий енергоблок ЧАЕС бетонним «саркофагом» та зупинити подальше розповсюдження радіо-

активних матеріалів у довкілля.

Ліквідація наслідків аварії триває. 2016 рік, рік 30-ї річниці введення в технічне обслуговування «Укриття», ознаменувався важливим кроком — встановленням в проектне положення арки нового безпечного конфайнменту, який забезпечить цей об'єкт на наступні сто років.

5 років поспіль, 20 серпня 2021 року, Чорнобильська АЕС отримала ліцензію на провадження діяльності з переробки, зберігання радіоактивних відходів, що існують та утворюються при перетворенні об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (експлуатацію комплексу конфайнменту та об'єкта «Укриття»).

Ця ліцензія забезпечить регулюючий

контроль як під час поточної експлуатації комплексу, так і у подальшому.

Зараз колектив станції готується розпочати демонтаж нестабільних конструкцій ОУ, що є новим важливим кроком на шляху його подальшого забезпечення.

Але кожен працівник ЧАЕС пам'ятає, що сьогоднішні здобутки підприємства стали можливими завдяки тим, хто в далекому 1986-му першими встали на боротьбу з наслідками запроектованої аварії.

Наразі на Чорнобильській АЕС працює 348 учасників ЛНА. Вітаючи своїх героїв, колектив станції вклоняється їх сміливості, самопожертві, професіоналізму та бажає довгих і здорових років життя.

На ЧАЕС відбувся круглий стіл до 35-ї річниці спорудження об'єкта «Укриття»

30 листопада на Чорнобильській АЕС відбулося засідання круглого столу, присвяченого 35-й річниці введення в експлуатацію об'єкта «Укриття».

У дискусії взяли участь понад 30 фахівців — науковців, інженерів, будівельників та тих, хто експлуатує комплекс нового безпечного конфайнменту-об'єкта «Укриття».

«За ці 35 років [з моменту завершення будівництва «Укриття» — ред.] зроблено дуже багато. Проте, все те, що було втілено, це лише підготовка до найскладнішого та найважливішого етапу у перетворенні об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему — третьої фази Стратегії перетворення, а саме демонтажу нестабільних конструкцій «Укриття» та поводження з паливовмісними матеріалами», — сказав у своєму зверненні до учасників круглого столу тимчасово виконуючий обов'язки генерального директора ЧАЕС Валерій Сейда.

Учасники круглого столу визначили необхідність звернути увагу уряду України та міжнародних партнерів на необхідності консолідувати зусилля та фінансові ресурси на розробку плану подальших

кроків із перетворення об'єкта «Укриття». Створення та реалізація такого плану є серйозним викликом, оскільки роботи, що плануються, є унікальними та надзвичайно складними як за техніч-

ними рішеннями, так і за масштабами необхідних фінансових ресурсів.

Результатом засідання круглого столу «35 річниця спорудження об'єкта «Укриття» стало звернення його учасників до керівництва держави та міжнародної спільноти.

У зверненні, зокрема, йдеться про те, що подальша діяльність з ліквідації наслідків аварії 26 квітня 1986 року, яка спрямована на перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, була і є не менш грандіозною за складністю технічних рішень та масштабами залучених ресурсів.

Висловлюючи щире вдячність світовій спільноті за надану науково-технічну та фінансову допомогу у вирішенні складного комплексу завдань з перетворення об'єкта «Укриття», реалізованих у рамках Плану здійснення заходів, учасники круглого столу зазначили, що виконані роботи не вирішують остаточно проблему безпеки, але створюють для цього достатні умови.

Відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння та Стратегії перетворення об'єкта «Укриття», передбачено три фази перетворення об'єкта «Укриття».

У рамках Плану Здійснення Заходів на об'єкті «Укриття» виконані завдання першої та частково другої фази: стабілізація та створення нової локалізуючої оболонки. У той же час, однією із ключових умов перетворення «Укриття» на екологічно безпечну систему залишається вирішення проблем щодо демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта «Укриття», характеризації та поводження з паливовмісними матеріалами (ПВМ).

Учасники Круглого столу, обговоривши досягнуті результати та розглянувши необхідність здійснення подальших робіт з перетворення об'єкта «Укриття», визнали за необхідне:

- звернутись до керівництва держави щодо необхідності актуалізації чинної стратегії перетворення об'єкта «Укриття» (ОУ) на екологічно-безпечну систему (ЕБС), з визначенням критеріїв екологічно безпечної системи об'єкту «Укриття» та розробки плану подаль-

- ших дій щодо її реалізації, і надання цьому плану статусу державного рівня. Пріоритетними завданнями плану має стати захист теперішнього та майбутніх поколінь шляхом переведення ПВМ до контрольованого стану;

- звернутись до КМУ з пропозицією надати доручення Національній академії наук України разом з Національною академією медичних наук, Мінрегіонм, Міндовкілля, ДАЗВ та ЧАЕС на виконання вимог статті 6 Закону України «Про Загальні засади подальшої експлуатації та зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблоку цієї АЕС на екологічно безпечну систему» розробити Загальнодержавну програму переведення ПВМ у контрольований стан;

- з огляду на складність проблеми та для координації роботи із актуалізації стратегії перетворення ОУ, Плану дій для її реалізації, розробки програми переведення ПВМ у контрольований стан та пропонувати Уряду створити відповідну міжвідомчу комісію;

- підкреслити необхідність та пріоритетність залучення до вищевказаних робіт національного та зарубіжного науково-технічного потенціалу. Критично необхідно забезпечити збереження знань щодо створення ОУ та діяльності з його перетворення на ЕБС, оскільки це є запорукою прийняття оптимальних технічних рішень з подальшого перетворення ОУ та ефективного

використання наявних ресурсів;

- наголосити на необхідності стабільного та достатнього фінансування робіт із перетворення ОУ на ЕБС із Державного бюджету України;

- звернутися до КМУ з пропозицією забезпечити стабільність та наступництво кадрової політики в сфері ядерної енергетики та поводження з РАВ. Наголосити на необхідності призначення відповідно до вимог чинних нормативно-правових документів керівників підприємств галузі, зокрема, ДСП ЧАЕС, ДАЗВ, Мінекодовкілля, що сприятиме підвищенню безпеки та відповідальності в цілому;

- наголосити, що вирішення унікальних за складністю завдань виходить за рамки ресурсних можливостей України. Для ефективної взаємодії з міжнародними партнерами із залучення додаткових коштів на виконання вищевказаних робіт, рекомендувати призначити уповноважену особу на самому високому рівні. Це продемонструє міжнародній спільноті надзвичайну важливість питань перетворення ОУ для України.

Учасники круглого столу закликали до створення чіткого Плану подальших дій щодо перетворення «Укриття» на екологічно безпечну систему, об'єднання фінансових ресурсів України та світу, а також визначення пріоритетності фінансування проєктів, що пов'язані з об'єктом «Укриття».

Чорнобильська АЕС як музей монументального мистецтва

У 2021 році на ЧАЕС розпочалися роботи із завершення ансамблю вітражів у адміністративно-побутовому корпусі. Першу чергу вітражів було встановлено 35 років тому, у квітні 1986-го — за три дні до Чорнобильської катастрофи.

Історія питання

На початку 80-х минулого століття українській республіканській спільці художників дали доручення художньо оформити великий промисловий об'єкт — Чорнобильську атомну електростанцію. Масштабне замовлення включало бронзове погруддя вождя світового пролетаріату (ЧАЕС носила ім'я Леніна), мозаїчну зупинку біля головного корпусу станції та масивне металеве карбування на її фасад. Карбування і зупинку відвідувачі майданчика можуть бачити й наразі, погруддя Леніна, відповідно до веління часу, демонтовано у 2005 році.

У 1985-му надійшло нове замовлення: оформити сходові прольоти адміністративно-побутового корпусу барвистими вітражами в тематиці атомної енергетики. Чому саме вітражами? Цей вид декоративно-прикладного мистецтва володіє величезною виразністю та емоційністю.

Виконання замовлення доручили молодому на той час, але вже досвідченому чернігівському художнику **Миколі Ліннику**:

— Вперше на ЧАЕС я потрапив саме тоді, коли мова зайшла про це замовлення. Річ у тому, що замовлення йшло через Спільку художників — Київщина надіслала відповідного листа. Як художник-монументаліст отримав завдання та поїхав на станцію — знайомитися з об'єктом та адміністрацією.

— З чого розпочали роботу?

— Звісно, із замірів. Потім розробив ескізи та вирушив узгоджувати їх із директором станції Віктором Брюхановим. Ідея була наступна: від Прометея, який дарує людям вогонь, — до становлення атомної енергетики. Я з'ясував кількість прольотів на сходах, продумав сюжети та виконав ескізи.

— Погодження було складним?

— Ні. Брюханов був людиною інтелігентною та прямою. Він чесно сказав, що нічого не розуміє в моєму мистецтві, але якщо мене надіслала така висока інстанція, якщо в мене є відповідна освіта та навички, то він цілком довіряє... Крім того, у нас була своя художньо-професійна рада, яка оцінила мою роботу максимально високо. Їм сподобалось.

— Робота була довгою?

— Вона була розрахована на два роки. Але разом із помічником, архітектором за освітою, Дмитром Фесенком, ми працювали без жодного вихідного, по 16 годин на добу. Ніхто в шию не гнав — просто було дуже цікаво.

З зовнішнього боку, щоб погасити ефект відбиття, ми поставили фактурне скло. Палітри не вистачало. Доводилося їздити до Чернігова, де було безліч рекламних майстерень та обміню-

ватися склом.

Свинець плавив сам. Станція видала мені 300 кілограмів свинцю — мисливський дріб у мішечках. Дурість, звичайно... Надихаєшся парами й ходиш потім так, наче ти все це проковтнув...

— З ідеологів хтось щось рекомендував?

— Партком? Ні, не втручалися. Та у мене там і так стільки червоного та червоноармійців з гвинтівками... Ми всі — діти свого часу...

— І все ж: сім місяців замість двох років... Ну, зрозуміло, гасло «П'ятирічку за три роки!» ми всі ще пам'ятаємо. Але чому потрібно було так терміново?

— Щоб виконати план з монументалістики у Спільці художників, нас попросили завершити роботу до травневих свят. За дивним збігом обставин — чи, можливо, то була доля? — монтаж вітражів було завершено 23 квітня 1986 року.

Ми з Дмитром свою частину роботи завершили. На других сходах автор до монтажу ще й не приступав. Після аварії, зрозуміло, до цього питання вже й не поверталися. А наші віражі стали свідками аварії та подвигу чорнобильців.

Суворі фігури на вітражах краще за будь-який агітплакат підтримували бойовий дух ліквідаторів аварії на ЧАЕС. Примітно, що ретельне та надійне вітражне складання щасливо пережило подальшу дезактивацію та випробування «мирним атомом» і часом.

У квітні 2021 року чорнобильські вітражі відзначили своє 35-річчя. Вони — відбиток епохи, яка давала свої теми та своє бачення історії. Вони — її свідки. Вони — природне і звичне свідчення про те, що завтрашній день незмінно починається у дні вчорашньому. На ЧАЕС це добре пам'ятають.

Сьогодення

Ідея створення зображень, які б імітували вітражі, на західних сходинах АПК-1 виникла у заступника директора технічного (з безпеки) **Олександра Новікова**:

— У мережі проскакувала інформація, щодесь є один із фрагментів запланованого ще до аварії вітража, ми намагалися знайти ескізи та попередні начерки, звернулися до Миколи Лінника, але він, на жаль, не володів інформацією.

...Після виконання своєї частини роботи — монтажу вітражних блоків на східних сходах — Микола Лінник не відвідував станцію понад 35 років, тому, природно, про подальшу долю вітражів, запланованих на західних сходах, нічого не знав — крім того, що його колега вже створила деякі фрагменти, якусь частину цілого комплексу, проте до завершення роботи було далеко. Втім, через відсутність попиту справа зупинилася, а фрагменти кудись зникли.

— Я не брав участі у розробці її ескізів, хоча був членом ради та перед моїми очима проходили роботи всіх монументалістів, які працювали у нашому колективі. Я бачив фрагмент — дівчата у саду яблука збирають, щось таке, мирне небо, це я шматочок бачив, а решту тем я не знаю, — розповів **Микола Лінник**.

— ...Східні сходи АПК — яскраві та святкові, а на західних до останнього часу були порожні вікна з ґратами. Я не люблю жити за ґратами, тому й вирішив зробити на шибках вітражі, — продовжує розповідь **Олександр Новіков**. — Ми випробували багато різних технологій, але технологія наклейки оракалу на скло виявилася найбільш продуктивною, і ви вже бачите перші результати.

Ми відразу вирішили не робити спроб повторити або вгадати задумані напочатку сюжети, а зробити їх зовсім іншими. Наші вітражі дуже національні, дуже українські. Частина цих сюжетів ґрунтується на віршах відомих україн-

ських поетів, а частина просто спала на думку нашому художнику, автору всіх ескізів — Ігорю Лишиленку. Ви його добре знаєте як автора емблеми ЧАЕС та емблеми міста Славутич.

Усі ескізи були зроблені на комп'ютері, і перед нами постало завдання, як перенести ці зображення на скло. Виявилося, що на прозорому склі, при проектуванні на нього ескізу, не залишається жодних слідів. Було багато варіантів — від обклеювання папером до нанесення на скло крейдового розчину.

Нарешті, Артем Прядко запропонував напрочуд простий і настільки ж ефективний спосіб для перенесення малюнка з комп'ютера на прозоре скло. Як це нерідко буває, початково ідея викликала більше скепсису, ніж захоплення. Але саме вона й принесла жаданий результат.

Проектор освітлював скло, щоб нанести малюнок. У звичайному листі А4 було зроблено отвір, і коли зображення ескізу з'являлося на папері, через отвір ми промальовували цей контур. Після нанесення контуру все було просто.

Розповідає електромеханік з ремонту та обслуговування устаткування інформаційних систем ВІТтаОС **Ігор Нагібін**:

— Спочатку пробували клеїти кольорову плівку без клейового шару. Але на вертикальній поверхні приклеїти не вдавалося. Потім раптом згадалася технологія тонування автомобілів — реалізували й таку технологію.

У фіналі на зображення між фрагментами оракалу наноситиметься шов з герметика — для створення максимальної схожості з віражем. Ми ще пробуємо різні варіанти герметика — який більше підійде. Після нанесення швів малюнок, виконаний за допомогою кольорового оракалу, буде максимально схожий на справжні вітражі.

— Будь-яка робота потребує творчого підходу. Наприклад, Ігор Нагібін винайшов дуже ефективний спосіб наклейки забраження: оракал липкий, і якщо просто намагатися приліпити його на скло, він не лягає рівно, може злипнутися краями. Ігор запропонував покривати мильним розчином як скло, так і оракал, і тоді фрагменти можна рухати, виправляти. Це було дуже здорово, підвищило якість, ефективність і швидкість створення вітражів.

Щоразу, коли бачу моменти творчого пошуку, я повторюю: з таким персоналом станції можна розв'язати будь-яку проблему — навіть абсолютно не профільну. Мені здається, що ми у вітражі пов'язали два часи. Старі вітражі абсолютно радянські, вони — дитя того часу, а нові відбивають нинішні реалії нашої країни. Зв'язок часів для мене завжди мав принципове значення, і я думаю, що в нас все вийде. Якщо у когось є бажання допомогти нашому проекту, то приймається будь-яка допомога. Сподіваюся, коли-небудь з'явиться сюжет, як ці вітражі почали створюватися, і сподіваюся, що вони будуть тішити нас і наших послідовників ще довгі роки, — підсумував **Олександр Новіков**.

Від об'єкта «Укриття» до нового безпечного конфайнмента

(Закінчення.
Початок у номері 30)

Перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему мало охоплювати кілька етапів.

Перший — стабілізація будівельних конструкцій об'єкта, тобто здійснення комплексу заходів, які спрямовані на довготермінову підтримку його безпеки.

Другий — спорудження нової локалізуючої оболонки або нового безпечного конфайнмента (НБК), який би відповідав встановленим нормам і правилам з безпеки під час переробки та видалення радіоактивних матеріалів з об'єкта «Укриття». Третій — вилучення та захоронення паливовмісних та радіоактивних матеріалів, і як кінцева мета — перетворення ОУ на екологічно безпечну систему.

На першому етапі проєкту виконано комплекс стабілізаційних заходів з підвищення довговічності, надійності та ефективності наявних і встановлених нових конструкцій та систем (будівельних, контролюючих, пилопригнічувальних, аварійних) для збереження або підвищення рівня безпеки об'єкта.

У рамках стабілізації, основна частина якої була виконана у 2004-2008 роках, було виконано 14 заходів, кожен з яких окремо і всі вони у комплексі дозволили гарантовано продовжити термін експлуатації «Укриття» на 15 років — до 2023 року.

Стабілізацію ОУ виконали Консорціум ІСС(МК) JV у складі Морісон Кнудсен (США), Науково-дослідний інститут будівельних конструкцій (НДІБК), Київський інститут «Енергопроект» (КІЕП), Міжгалузовий науково-технічний центр «Укриття» (МНТЦ).

Першим — у травні 2005 року було завершено посилення плит перекриття деаераторної етажерки, у листопаді того ж року було виконано посилення західної опори балки «Мамонт», а у

грудні — посилення східної опори цієї ж балки.

Наступного року вдалося реалізувати посилення верхнього ярусу каркасу деаераторної етажерки, об'єднання північних «щитів-ключок» з північною контрфорсною стіною за допомогою анкерів-фіксаторів, з'єднання південних «щитів-ключок» з південними щитами.

12 грудня 2006 року також розпочалася реалізація найвидовищнішого стабілізаційного заходу — передачі навантаження від конструкцій ОУ на споруджені біля західної стіни «Укриття» зовнішні просторові конструкції. Ця конструкція прийняла на себе 80 відсотків навантаження від старих, напівзруйнованих конструкцій ОУ, що суттєво зменшувало ймовірність руйнування об'єкта. Навантаження передавалося за рахунок складної системи піддомкращування та відбувалося поступово, а отже остаточне завершення цього стабілізаційного заходу відбулося півтора роки поспіль — у травні 2008 року.

І, нарешті, не можна не згадати останній з виконаних заходів — 12 серпня 2008 року було завершено герметизацію легкої покрівлі «Укриття». Це було необхідно виконати, щоб зменшити

кількість атмосферних опадів, які потрапляли до об'єкту через шпарини у легкій покрівлі.

Найголовніший результат вжитих заходів: об'єкт «Укриття» залишився цілим до встановлення НБК у проєктне положення наприкінці 2016 року.

Важливо підкреслити, що як і в 1986 році, під час спорудження «Укриття», роботи зі стабілізаційних заходів проводились в умовах високого рівня радіаційного впливу. Незважаючи на те, що в 1986 році були проведені масштабні роботи з дезактивації та побудована захисна оболонка для ушкодженого блоку, на сьогоднішній день існує чимало приміщень і ділянок з підвищеними радіаційними характеристиками.

Варто зазначити, що в цей період йшли роботи з підвищення протипожежної безпеки «Укриття», створювалися документи, необхідні для будівництва майбутнього НБК, демонтувалася берма піонерної стіни.

У 1986 році «піонерна» стіна використовувалася як майданчик під монтажний кран ДЕМАГ, що виконував монтаж південних металоконструкцій «Укриття». Необхідність видалення берми

«піонерної» стіни було продиктовано розташуванням в цій зоні фундаменту НБК. Виходячи з конструкції берми, для її розбирання застосовувалися різні технології і технічні засоби руйнування бетонних і залізобетонних монолітних конструкцій, демонтаж збірних конструкцій, а також видалення матеріалів засипки складної структури (щебінь, пісок, ґрунт, бетонні і металеві фрагменти). Роботи виконувалися в радіаційно небезпечних умовах, безпосередньо біля об'єкта «Укриття».

Крім того, самі матеріали берми мали радіоактивне забруднення різного ступеню. Це вимагало розробки і впровадження комплексу заходів щодо радіаційного захисту персоналу, який виконував роботи, і навколишнього середовища.

В ході робіт з видалення берми вилучено більш ніж 23000 м³ технологічних матеріалів і твердих радіоактивних відходів. Роботи виконувалися корпорацією «Укртрансбуд» та успішно завершені у квітні 2008 року.

В окремих місцях, де виконувалися роботи, потужність дози досягала декількох рентгенів. Для виконання робіт проводилися чисельні спеціальні заходи, включаючи екранування, застосування спеціальних захисних костюмів, вводилися обмеження за часом знаходження в небезпечних місцях, додатковий дозиметричний контроль. Виконання цих заходів дозволило

уникнути переопромінення персоналу, що виконував дані роботи.

Проте не зважаючи на велчезні за обсягами та складністю роботи, вони були лише невеличкою частиною того, що треба було зробити, аби Арку НБК було побудовано та встановлено у проектне положення над зруйнованим запроектною аварією 4-м енергоблоком Чорнобильської АЕС.

Для того, щоб розпочати створення Арки, насамперед було необхідно підготувати майданчик збірки та фундаменти насування конструкції на ОУ.

Перші ж роботи з риття котлованів під фундаменти насування принесли неприємні несподіванки: в ґрунті на шляху прокладення котлованів раз у раз виявлялися рештки техніки, яка була задіяна на роботах з ліквідації аварії і захоронена не у облаштовані «могилиники», а просто у землю.

В процесі виконання земляних робіт була впроваджена технологічна схема безпечного поводження з РАВ, яка передбачала післяопераційний радіаційний контроль, сортування РАВ за категоріями, транспортування на майданчик тимчасового зберігання або на об'єкт для остаточного захоронення.

В ході робіт було видалено більше 32 тис. м³ технологічних матеріалів і ТРВ, 4 одиниці техніки (крани, тягач, землерийна техніка), захороненої під

шаром ґрунту в період виконання робіт зі зведення об'єкта «Укриття» в 1986 році, а також виявлені при проведенні робіт високоактивні відходи. Роботи з очищення території під будівництво фундаментів НБК виконані в 2008 — 2010 роках ДП «ПТЕМ-Інжиніринг» із залученням українських субпідрядників.

Серед підготовчих робіт не можна не згадати й демонтаж наявної вентиляційної труби ВТ-2, яка була розташована на покрівлі блока В та перешкоджала влаштуванню східного торця НБК, тому потрібен був її демонтаж і спорудження нової вентиляційної труби (НВТ) із введенням в експлуатацію до демонтажу ВТ-2. Після закінчення будівництва НВТ 2012 року на покрівлі третього енергоблока одночасно стояли дві вентиляційні труби: НВТ і ВТ-2. ВТ-2 масою біля 330 тон демонтували до кінця 2013 року.

Власне, в історії створення НБК епічно все — подібних робіт в таких умовах та обсягах у світі до цього не виконувалося жодного разу.

Унікальні фундаменти насування, задля яких було забито в ґрунт 396 25-метрових паль та встановлено 208 буроін'єкційних паль.

Унікальні технології збирання конструкцій, для чого використали 65 тисяч болтів високої міцності. Унікальні технології підйомів частин Арки за допомогою вертикальних домкратів. Унікальні технології пересування зібраної конструкції Арки за допомогою горизонтальних домкратів.

Унікальна сама Арка, проліт якої у напрямку північ-південь становить 257,44 м, висота 108,39 м, довжина 150 м. Це найбільша в світі рухома аркова конструкція. Її вага становить 36 200 тонн.

Арка служитиме не менше 100 років, і під нею вже найближчими роками розпочнуться роботи з демонтажу нестабільних конструкцій «Укриття».

Процес перетворення ОУ на екологічно безпечну систему триває.

Все про механізми дії наказу № 1455

19 листопада 2021 на Чорнобильській АЕС випущено наказ № 1455 «Про вжиття заходів щодо обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-19 та відсторонення від роботи».

Станом на 9 грудня від роботи вже відсторонено 29 працівників, які не зробили щеплення проти COVID-19.

Ми звернулися до відділів управління персоналом та відомчого нагляду з низкою запитань, які надходять від персоналу станції з приводу заходів щодо виконання даного наказу.

1. З якої дати та які саме працівники не будуть допущені на робочі місця?

Відповідно до наказу від 19.11.2021 № 1455 «Про вжиття заходів щодо обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-19 та відсторонення від роботи», (далі — Наказ 1455) виданого на виконання наказу МОЗ від 01.11.2021 № 2393 «Про затвердження Змін до переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням» (далі — Наказ МОЗ № 2393), з 09.12.2021 працівників, які не отримали обов'язкове профілактичне щеплення проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, (далі — щеплення), у разі відсутності абсолютних протипоказань до проведення профілактичних щеплень відповідно до Переліку медичних протипоказань та застережень до проведення профілактичних щеплень, затвердженого наказом МОЗ України від 16.09.2011 № 595 (далі — Наказ МОЗ 595), буде відсторонено від роботи.

2. Чи допускатимуться до роботи працівники з одною дозою вакцини?

Так, працівників, які отримали одну

дозу вакцини, буде допущено до роботи.

3. Чи є виключенням з даного наказу люди, які мають протипоказання до щеплення або ті, хто відмовилися від вакцинації з релігійних причин?

Відповідно до чинного законодавства у цій сфері, а саме згідно з наказом МОЗ від 04.10.2021 № 2153 (зі змінами внесеними Наказом МОЗ № 2393), які набирають чинності 09.12.2021, єдиним виключенням з Переліку працівників, що підлягають обов'язковим профілактичним щепленням, є наявність абсолютних протипоказань до проведення профілактичних щеплень, відповідно до Наказу МОЗ № 595, підтверджених медичним висновком, виданим закладом охорони здоров'я.

4. Чи може нещеплений працівник стати до роботи на підставі ПЛР-тесту?

Допуску до роботи за наявності ПЛР-тесту чинним законодавством стосовно ЧАЕС не передбачено.

5. Яку кількість працівників Чорнобильської АЕС щеплено наразі?

Станом на 19.11.2021 рік щеплено 2265 працівників, що у відсотках становить 84. За останній час ця кількість ще зросла.

6. Чи виплачуватиметься заробітна плата працівникам, яких не допущено до роботи?

Відповідно до п. 41 (6) постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі постанова КМУ № 1236), на час такого відсторонення оплата праці працівників здійснюється з урахуванням ч. 1 ст. 94 КЗпП, ч. 1 ст. 1 Закону України «Про оплату праці».

КЗпП України та Закон України «Про оплату праці» не передбачає збереження середнього заробітку за працівниками, відстороненими від роботи.

Відповідно до чинного законодавства України, роботодавець виплачує працівникові заробітну плату як винагороду за виконану роботу.

Міф X

Масова вакцинація призведе до мутації коронавірусу.

При відстороненні працівник тимчасово увільняється від обов'язку виконувати роботу за укладеним трудовим договором.

7. У разі виплати премії до Дня енергетика, чи можуть претендувати на неї працівники, недопущені до роботи через відсутність щеплення?

Рішення щодо преміювання до Дня Енергетика приймає т.в.о. генерального директора ДСП ЧАЕС.

8. Як працівників, якого не допущено до роботи, повернутися на робоче місце? Його допустять після першого щеплення чи необхідно чекати місяць, поки почнуть діяти дві?

Відповідно до п. 41 (6) постанови КМУ № 1236, строк відсторонення встановлюється до усунення причин, що його зумовили.

Тобто, як тільки буде надана довідка про перше щеплення або медичний висновок, виданий закладом охорони здоров'я про наявність абсолютних протипоказань до проведення профілактичних щеплень, відповідно до наказу МОЗ № 595, працівника окремим наказом буде допущено до роботи.

9. Чи має наказ ЧАЕС «Про вжиття заходів щодо обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-

Правда ✓

Якщо щепити значну частину населення, у вірусу не буде сприятливих умов для мутації і з'являтиметься менше нових штамів.

19 та відсторонення від роботи» термін дії?

Наказ діє безстроково і може бути скасованим або визнаний таким, що втратив чинність, при змінах чинного законодавства України.

10. Відповідно до наказу № 1455 від 19.11.2021, працівники можуть надати довідку про абсолютні протиможливість надання довідки протимчасові протипоказання, зокрема перенесений COVID-19. Чи така можливість є?

Є можливість надати довідку, єдина форма якої затверджена Міністерством охорони здоров'я України.

Таку довідку лікарі видаватимуть пацієнтам, що мають тимчасові або постійні протипоказання до вакцинації проти COVID-19.

Відповідну форму № 028-1/о «Висновок лікаря щодо наявності протипоказань до вакцинації проти гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» та інструкцію щодо її заповнення було затверджено наказом МОЗ № 2394 від 2 листопада 2021 року.

Конкретні протипоказання до щеплення від COVID-19, в тому числі й перенесену хворобу COVID-19, визначає сімейний лікар.

11. Чи буде відсторонено працівників, які перебувають на лікарняному чи у відпустці та не мають змоги ознайомитись під підпис із наказом та надати будь-які документи у встановлені терміни?

Працівники, які на час виходу Наказу № 1455 перебували на лікарняному або у відпустці, в перший робочий день після виходу з лікарняного або з відпустки повинні бути ознайомлені з цим наказом та вимогами Наказу МОЗ № 2393 щодо обов'язковості профілактичних щеплень та відсторонення від роботи працівників, які не отримали щеплення, без збереження заробітної плати, на період до усунення причин, що зумовили відсторонення. У випадку, якщо ці особи не отримали щеплення і не надали довідку закладу охорони здоров'я про наявність абсолютних протипоказань до проведення профілактичних щеплень, керівником підрозділу готуються скориговані списки працівників, які не отримали щеплення і не надали довідку закладу охорони здоров'я про наявність абсолютних протипоказань до проведення профілактичних щеплень та оперативно передаються до ВУП.

На підставі отриманої інформації ВУП готує повідомлення про обов'язкове профілактичне щеплення проти COVID-19 та відсторонення від роботи. Повідомлення вручається працівнику під підпис. Окремо готується наказ про відсторонення працівника від роботи, з яким ознайомлюється даний працівник.

12. Статтею 286 Цивільного Кодексу України та ст. 39-1 Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я» забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи.

Вакцинація є профілактичним методом лікування, отже чи не є даний наказ порушенням законів України?

Наказ № 1455, виданий на виконання доручення т.в.о. Голови Державного

агентства України з управління зоною відчуження від 18.11.2021 № Д-54-21, ст. 46 КЗпП України, ст. 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», п. 41 (6) постанови № 1236, наказу МОЗ № 2393.

Нині всі ці нормативно-правові акти є чинними та підлягають виконанню на підставі ст. 5 Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я», яка визначає, що державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення та окремих осіб, у межах своєї компетенції надавати допомогу хворим, особам з інвалідністю та потерпілим від нещасних випадків, сприяти працівникам органів і закладів охорони здоров'я в їх діяльності, а також виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

Вказаний законодавчий акт, статтею 10 визначає обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я, а саме:

- а) піклуватись про своє здоров'я та здоров'я дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян;
- б) у передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди та робити щеплення;
- в) вживати передбачених Законом України «Про екстрену медичну допомогу», заходів для забезпечення надання екстреної медичної допомоги іншим особам, які знаходяться у невідкладному стані;
- г) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

Виконання громадянами вказаних законодавчих вимог забезпечується ст. 68 Конституції України, яка зобов'язує кожного неухильно дотримуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Окремо зазначимо, що за змістом Наказу №1455, адміністрація підприємства не вимагає від працівників подавати за місцем роботи інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи.

Міф X

Від вакцини Pfizer і Moderna настає анафілактичний шок.

13. Моделюємо ситуацію. Працівник відмовляється надати інформацію про наявність щеплення чи його відсутність. Які подальші дії адміністрації?

У випадку відсутності у керівників підрозділів інформації про отримання працівниками щеплень та/або довідок закладу охорони здоров'я про наявність абсолютних протипоказань до щеплень такі особи включаються до Списків працівників, які не отримали щеплень такі особи включаються до Списків працівників, які не отримали щеплення і не надали довідку закладу охорони здоров'я про наявність абсолютних протипоказань до щеплень.

Списки передаються до ВУП, де готується відповідне повідомлення працівнику і наказ про відсторонення від роботи, з яким працівника ознайомлюють у встановленому порядку.

На будь-якому з цих етапів, працівник має можливість надати або інформацію про щеплення або довідку про наявність абсолютних протипоказань.

14. У додатку до наказу як чинні зазначено лише 3 види вакцини. Чому відсутня «Модерна» ?

У період створення наказу та його додатків вакцина «Модерна» не пройшла перереєстрацію в Україні.

Правда ✓

Зафіксована кількість важких алергічних реакцій на щеплення вакциною Pfizer – 11,1 на 1 млн доз, вакциною Moderna – 2,5 на 1 млн доз. Сильну алергічну реакцію фіксують лише в одному випадку на сотні тисяч.

15. Якщо інформація щодо вакцинації у додатку «Дія», чи достатньо цього для підтвердження керівнику? Потрібно віддавати копії документу про вакцинацію чи можна просто показати сертифікат у додатку?

Відповідно до Наказу № 1455, керівники підрозділів зобов'язані надати до ВУП списки працівників, які не отримали щеплення і не надали довідку закладу охорони здоров'я про наявність протипоказань до щеплень, засвідчивши цей список своїм підписом. У такому разі краще керівнику підрозділу мати підтверджувальний документ.

16. Чи матиме працівник конфлікт із адміністрацією, якщо він прийме рішення звернутись до суду відносно відкриття провадження щодо порушення прав людини?

Відповідно до ст. 55 Конституції України, права і свободи людини та громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними відповідно до ст. 21 Конституції України. Дотримуючись вимог чинного законодавства, адміністрація не має жодного наміру обмежувати права працівників в захисті їх інтересів.

17. Хто буде контролювати терміни дії сертифікатів та довідок?

Керівники підрозділів, ВУП, ВВН.

18. Чи може працівник взяти відпустку при його відстороненні від роботи?

Відповідно до ст. 79 КЗпП України, черговість надання відпусток визначається графіками, які затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), і доводиться до відома всіх працівників.

Дотримуючись вимог вказаної зако-

Міф X	Правда ✓
мРНК-вакцини — генетична зброя, яка змінює наші гени та ДНК.	мРНК-вакцини проти COVID-19 ніколи не потрапляють в ядро клітини, де розташована наша ДНК, тож жодним чином на неї не впливають.

нодавчої норми, відпустка буде надана працівникам згідно з графіком відпусток.

19. Чи будуть оплачуватись листи непрацездатності працівникам, яких відсторонено від роботи?

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності виникає з настанням страхового випадку в період роботи (включно з часом випробування та день звільнення), якщо інше не передбачено законом. Період відсторонення від роботи не є періодом роботи.

Стаття 22 цього ж Закону, визначає, що допомога за тимчасовою непрацездатністю надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати

(доходу), у разі настання в неї одного зі страхових випадків.

За відстороненим працівником заробітна плата не зберігається. Таким чином, виплата коштів за листками непрацездатності також не відбуватиметься.

20. Чи буде враховуватись період відсторонення у трудовий стаж працівника?

Період відсторонення від роботи без збереження заробітної плати не увійде до страхового стажу для призначення пенсії та оплати тимчасової непрацездатності, адже за цей період роботодавець не сплачуватиме за Вас страховий внесок.

Цей період також не увійде до стажу, що дає право на щорічну відпустку, а також до пільгового стажу та до стажу в електроенергетиці.